

Syetus
õige elu poole.

Wenekelesti ümberpannud

L. Mõlder.

Õpetus

õige elu poole.

Weneteelst ümberpannud

L. Mõlder.

Ruresaares.

Trükitud S. Papp'i trükikojas, Kohtu uul. 8.

1912.

Geskõne.

Lühikesed õpetused Johannes Krüsumuse ehk Ruld-
suu jutlustest, mis väga kasulikud on ka meie aja rahwale,
kus pimedus iseäranis suur on, kus walgus ümber pöör-
takse pimeduseks ja pimedus walguseks, õigus ülekohtuks
ja ülekohtus õiguseks. Nõnda kui oli prohwet Amosi
päewadel (5, 12—20). Seepärast peame tagasi vaatama
esimeste ristiusu hingekarjaste poole, kuidas nemad õpetasid,
juhatasid ja kuidas ka ise elasid, ning Jumala sõna
pidasid. See suur ristilõuguduse õpetaja sündis 354 aasta
ümbes Antiõhia linnas. Noorelt jättis tema ilmliku elu
maha, pühitses ennast ihu ja hingega Jumalale, wistas
kallid riided oma seljast maha, astus munga seisuseesse. Sell
ajal nimetati munga seisust „Asketideks“. Oma ametit
pidas tema Konstantinopolis. Jumala sõna õpetuse ehk
ewangeliumi armuõpetuse kuulutamise pärast tuli temal
palju raskust kannatada, nõnda kui see igapäewaga juhtub,
kes hunti lammaste seas ära peletab. Range tagasiwõtmise
pärast saadeti teda ära wangipõlwe Mustamere ääre
Kommani linna, kus tema ka oma elutorra lõpetas ja oma
puhta hinge Jumala kätte andis, otsani truult oma
kutsmise sisse jäedes; igapäew kes ilma peal tahab õnntsaks
saada ja õiget rahu südameesse leida, see waatab apostlite
ja nende pühade inimeste elu pääle, keda Kreeka õigeusu
klooster ehk kirik mäletab. Praegus ilmuvad paljud
ewangeliumi seletajad, aga elu ja õpetus ei ole mitte see,
kuidas pühad inimesed elasid ja õpetasid ja ewangeliumit

seletasid, seepärast on nemad kõik tühised trööstijad ja waga Hiobi õpetajad. Kas tuule sarnased sõnad otsa lõppewad, ütles Hiob oma juhatajatele (Hiob 16, 2—3).

Segi ristiusu tuningriikide keisrid on, kes wana aja usklikele pääle waatawad ja nende ette alandawad, neid püha kartusega austawad. Sumal ise ütleb: Kes mind miiksiks ei pane, neid peab halwaks peetama (1 Sam. 2, 30). Kes tahab igawest elu pärida, see muutku ennast oma meele waimus, ja elogu kui munt wõi nunn maailmas, saagu selle sarnatseks kui paljas puu tühjas kõrbes (Jerem. 47, 6). Läheme rikka mehe juure, kes palus põrgust isa Abraami, ja küsime tema läest, mis ta meile wastaks (Lula 16, 28). Kes tahab minu järele tulla, see salaku iseennast ära ja wõtku oma rist enese peale ja käigu minu järel, ütleb Jeesus (Matt. 16, 24).

Kas kõik rikkus ja kõik waesus on Jumalast?

Ärge laetsege rikkaid, ja ärge põlgage waesid, sest üks ja teine on mõlemad Jumalast, ja midagi ei ole, mis ei ole temast. Sest kirjutud on: rikkus ja waesus tuleb Issanda käest (Siraki 11, 17). Aga nüüd küsime, kas igasugune rikkus ja igasugune waesus tuleb Issanda käest? Prohwet räägib meile, et rikkus ja waesus tuleb Issanda käest, aga mitte ei räägi, et kõik, igasugune rikkus ja igasugune waesus Issanda käest tuleb. Siis tahame nüüd küsida: Kas igasugune rikkus ja igasugune waesus tuleb Issanda käest; kes sellest meile võiks ütelda? Eks meie ei näe kuidas paljud omale suurt wara korjavad pettuslega, wargusega, üleelõomisega, nõia kunstidega ja selle sarnaste abinõudega, ja walitsewad selle üle kõige häbematal kombel. Kuidas siis, wasta minule, see rikkus Jumalast on? Ei see ei ole mitte Jumalast. Aga kust see siis on? See on patust. Bordu noine oma ihu roojastades, saab see läbi rikkaks. Nõndasama waras seinä alust kaewades, korjab enesele ülekohtusel wiisil warandust. Kas siis kõik rikkus on nüüd Jumalast? Aga kuule veel, et ka waesus on, mis ei ole Jumalast; kui keegi kergemeelne noormees kulutab oma waranduse kõik ära hoora naestele, laarti mängimises, teatri käimises, ehk misgi mõne teise selle sarnase asja peale, ja tema on waeseks jäänud. Kas ei ole siis selge, et see ei ole mitte Jumalast tulnud, waid ise oma kergest meelest ja patu himust? Nõndasama kui keegi saab waeseks pillamise ja priistamise elu läbi, ehk, et mõni on hakanud üleannetumaid tegusid tegema ja langeb see läbi kõige wiimase kerjuse tipuni. Kas ei ole see täiesti awalik, et mitte keegi nendest, ja teised nende sarnastest inimestest ei ole Jumalast selle waesuse sisse saadetud?

Misjugune waesus on siis Jumalast, ehk misjugune rikkus on temast? Mõttele Abrami peale, siis saad sellest teada, misjugune rikkus on Jumalast. Abraam oli rikas, ja pärast teda Hiob, nõnda kuidas Hiob ise tunnistab: Kas peame siis head üksi Jumala läest vastu võtma ja mitte vastu võtma ka kurja (Hiob 2, 10). Seda wiisi oli ka Jaakobi rikkus Jumalast antud. Ja on ka waesust mis Jumalast on antud; mis tõsiselt on sündinud, mida Jeesus üls lord rikkale noorele mehele soowis, järgmiste sõnadega: kui sa tahad täielik olla, siis mine ja müü oma warandus ära ja anna waestele, ja tule läi minu järel. (Matt. 19, 21). Nõndasama oma jüngritele andis tema selle läju sõna õpetades: Teie ei pea mitte kulda, ega kätte luube pidama (Matt. 9, 10). Nõnda ära räägi siis mitte, et igasugune rikkus on Jumalast antud. See on ju teada meil, et seda korjatakse tapmistele, warguste ja mitmesuguste teiste kurjade abinõude läbi. Aga kui niisugused rikkad meile kasulikud ei ole, küsid sina, mis tarwis nemad siis olemas on? Mis peab selle pääle nüüd wastama? Tõesti kahjuks on niisugused rikkad, kes pahareti abinõudega on rikkaks saanud, aga keda Jumal on rikkaks teinud, need on väga kasulikud. Seda wõime nende eneste elust ja tegudest ära näha. Abraam walitses oma rikkusega kõikide teekäijate ja puudust tundjate inimeste kasuks. Nõnda kuidas tema juure tulid lord kolm inimest, keda tema mõtles lihtsabad teekäijad olewad, kutsus neid oma juure, tappis wassika ja ütles Saarale: wõta kolm mõdetu peenit nisu jahu, sõtku ja tee kookisid (1 Mos. 18, 6—7). Mõttele kuidas tema lest päewa aegas wärawa juures istus, teekäijad enese juure kutsus, heldest ja rohkest läest kõikidele omast warandusest wälja jägas, ja päälegi niisuguses wanaduses oli tema teekäijatele sadama süllaks, aitas neid kellel puudus oli, ei arwanud midagi ise omaks; isegi oma poega ei leelanud ära anda Jumalale, andis iseennast, oma poja, ja kõik maja temale. Niisugune oli ka õnnis Hiob: wõeras ei jäenud mitte wõsels uulitsa

peale rääkis tema; oma wärawa tegin ma teekäijale lahti (Hiib 31, 32). Pimedale olin ma silmaks ja lonkajale jalaks, waestele olin ma isaks (29, 15—16). Kas ma olen kedagi näinud hukka minewad, et temal ep olnud latet? (31, 19). Tema tahtis ja soowis wäga seda, et kõik tema warandus oleks nende kasuks pruugitud kessel puudus oli. — Aga kas sina tahad ka näha saada neid, kes on rikkaks saanud ilma Jumalata, waata tähendatud ewangeliumi rikka mehe peale, kuidas tema Laatsarusesele ei jäganud mitte ühte raasukest. Waata Ahabi peale kes ülekohtusel wiisil wiinamäe enesele kiskus (1 Kun. 21), waata Keasi peale (2 Kun. 5 p.), waata kõikide nende sarnaste inimeste peale, siis näed ja, mis nägu nemad wälja näitawad, kõik kes õiguse wiisil on rikkaks saanud, neid kulumata ka oma wara Jumala meele pärast tegude peale. Aga Jumala teutajad korjawad warandust ja raiskawad ning kulumata seda ära hooradele, ja ilma asjata leiba söödikutele, ehk jälle matawad seda maha, ja kulumata uste taha, aga midagi ei jäga sellest waestele. Mis pärast, küsid sina, miks lasseb Jumal niisugused inimesed rikkaks saada? Seepärast, et tema on pitka kannatusesega, tahab meid meeleparandamisele saata; sellepärast on tema ka walmistanud põrgu, ja on seadnud ühe päewa, millal tema kohut hakkab mõistma maailma peale. Kui tema neid kobe nuhtleks, kes ülekohtusel wiisil wara on korjanud, siis ei oleks Sakusel mitte aega olnud pattu kahetseda ja nelja wõrra sellest tagasi anda, mis tema oli mõltsinud, ja poole weel ise omast warandusest waestele jagada. (Luka 19, 8). Matteus ei oleks siis mõinud ümber pöörda ja apostliks saada, kui temal selleks ei oleks aega antud; ja palju weel teisi sellesarnatšid, kes on saanud peastetud, see läbi, et Jumal wäga kawa kannatab, ja kutsub kõiki patu-kahetsemisele; kui nemad ei taha mitte pattusid kahetseda, ja saamad ilka edasi sedasama tegema, siis on Paulus nendest ütelnud, et nemad koguwad oma languse ja patust-

pöõrmata südamega wiha otsegu warandust, wiha ja Jumala õige kohtu ilmutamiseks (Rooma 2, 5). Et meie selle wiha eest wõiksime põgeneda, siis hakkame taewalikku warandust korjama ja waesust otsima, et meie tulewat head maitseksime, mis meie Issand meile tahab anda armust, kellega ühes Isa ja Püha Waim on kiidetud ikka ja igawesti!

Kõlwatumatest inimestest peab eemale hoidma.

Nõnda kuidas ihu, mis hukka läheb rifutud külge hakkawast õhust, nõndasama kannatab hing sagedasti kahju kõlwatumate inimestega ühendamisest. Seepärast on Kristus käskinud mitte üksnes eemale hoida niisuguste inimeste eest, waid on käskinud neid ka ära lükata enestest. Kui sinu parem silm sind pahondab, räägib Issand, siis lisa teda wälja ja wiska enesest ära (Matt. 5, 29). Selles käsu sõnas ei mõista meie mitte silma, sest mis kahju wõib film teha, siis kui hing on korralikus seisuses? Waid see tähendab sõbru, kes meile kõige ligemad, ja on saanud kui meie liikmed, siis on lästnud nende sõbrusest mitte hoolida, et ilma hädaohuta wõiksime oma õndsust kätte saada. Seepärast räägib ka prohwet: „Ei ma ole istunud Jumala põlgajate inimeste juures, ja salalikkudega ei käi ma mitte ümber“ (I. l. 26, 4). Ja prohwet Jeremia kiidab seda, kes üksi istub ja on wait, ja kes noores eas oma ilet kannab (Jerem. nut. 3, 27—28). Nõndasama ewangeliumi tähendamise sõnades räägitakse sellest, ja kuulutud saab kõigile julgesti, et peab mitte üksi eemale hoidma nendest, waid peab täiesti ära põgenema niisuguste inimeste eest, kes meile ikka peale kurja nõu annawad, ja ei pea mitte nendega liikima. Sest kui juba hingeta asjad sagedasti kahju saawad see läbi, kui neid misgisuguse paha asja külge puudutakse, kui palju enam hing kahju tundma saab kõlwatumate inimestega sõbruse pidamisest. Seepärast

hakkame seda järele arvama, et see ei ole mitte tühine kahju kui niisuguste inimestega sellisil liigime. 2 Korin. 6, 14. Katsume ära hoida nende eest, kes ikka peale hinge rahu rikkuvad, kas see ka ehk oleks ise oma isa ehk ema, mees ehk naene, ehk keegi mõni teine. Naesed on ära hukkanud kuulsaid ja ausaid mehi, nii kui olid Salomon ja Simson; tema on ära rikkunud terve Jüda rahwa sugu. Kindel on see, et nõnda palju ei ole mitte kahju teinud metselajad, kui kõlwatumad kurjad inimesed; metselajad teewad awalikult oma sihtsi toimetust, aga inimesed lautawad laiali salajalt iga päewaga oma külgehakkawat patu haigust, ja nõrgendamad seega usu elu wäge. Sellepärast on ka Issandast ära keelatud igasugune kuri silma waade: „Et iga üks kes naese peale waatab himustades, see on abielu ära rikkunud omas südames,“ ütleb Issand (Matt. 5, 28). Nõnda ruttu ja fergesti saab kurjus tehtud.

Kui sinul tahtmine tuleks kuhugi wõerale maale minna, et elama asutada ennast senna, kas sa ennem ei saaks küsima, ja järele kuulama kuidas seal on õht, kas sealne kliima ei ole wabest sinu terwisele kahjulik, kas seal ei ole niiskust ehk ülearu palawus. Aga kui asi puutub hinge asjasse siis ei taha sina sellest kuuldagi, ei taha sellega tegemist pidada, aga sellest teada saada, misuguste sõbradega sina wälja minnes ja uljest sisse tülles oled liikinud. Kui sina ihu eest muret kannad, kuidas sina siis hinge pärast midagi ei hooli, waid hoolimata lased oma hinge iga ühe ropu inimese sõnadest ja tegudest roojastada ja tallata, ja ei tunne enesel midagi kahju sellest sündimat? Ütle minule, misugust andeksandmist wõid sa pärida, kes sa nit suurt põlgust oma hinge wastu näitad? Oled sa mõtlenud ka nende peale, kes kõrbetes on elanud, senna ära põgenenud, ja kui imekuulsateks meesteks need kõik on saanud, eks nemad seeläbi ei saanud kuulsateks, et nemad maailma kistast ja kärast ära põgenesid, ja on endid kaugele asutanud selle suitsu eest, mis üles tõuseb inimeste tegudest ja läte-

tööst, (sest igas majas saab enamasti kurjusega hakatud ja sellega lõpetud). Püüa sina enesele kõrbe paika otsida sest linna sees, ehk külas, aleviis kõige kurjemate inimeste seas. Aga kuidas seda võimalik on leida? Siis kui sa eemale hoiad kõlwatumate inimeste eest, siis kui sa oled tundma õppinud kurja maailma, kahjutegijaid südameid, ja kui sina hakkad nende järele käima, kes õiget wilja kannavad, kes elavad hea tegude elu sees, kes oma pisikest wara kulutawad Jumala meelepäraliste tegude peale. Niisuguse wiisiga wõid sa weel kergem õndsaks saada, kui need, kes elavad kõrbes. Kui sa nõnda hakkad elama linna sees, ehk külade sees, hoiad kõrwale kahjulikkudest, otsid ühendust kasulikkudega, küid usu ja hea tegude elu sees (1 Petr. 2, 12), siis toob sina kahelordset suurt kasu: suurendad hea tegude elu ja wähendad kõlwatumat tegu.

Kaugemalt paneme tähele weel, kuidas ihulik arst ära lõikab mädanewad ihuliikmed kartes, et lõik teised liikmed ei saaks rikunud, ja see saab tehtud mitte kurja soowimise pärast, waid teiste ihuliikmete hoidmise pärast. Kas seda enam tarwilikum ei ole meil waimulikult ümber käia inimestega, ja nõnda teha nendega, kes kurjades kahjulikkudes seltskondades liigiwad, Jumala sõna teutawad ja ka meie jõudu nõrgendawad? Kui meie saaksime neid parandada nõnda et enestel kahju ei tuleks kannatada, siis ei oleks tarwis nende eest hoida; kui nemad aga ei wõta endid parandada, ja meie sest kahju saame kannatama, siis sell juhtumisel peab tingimata neid ära lükkama ja enesest ära wiskama. Sagedasti juhtub, et see neile suurt kasu saab tooma, kui näewad endid wälja lükatud olewat taewariigi õiguusest. Sellisamal wiisil manitses ka Paulus üteldes: „Lükkage kurjategija eneste seast wälja, et see kes seda teinud, teie seast saaks ära lükatud. (1 Korin. 5, 13, 2). Tõesti kahjulik, wäga kahjulik, on liikimine kurjade inimestega: ükski külgehallaw haigus, ega pidalitõbi ei halka nõnda ruttu külge ja ei riku nii ruttu terwist, kui kurjade inimeste

kombed ja kõlwatumate elu wiisid ära rikuvad puhaste inimeste südamed ja wäikeste laste hinged. Kurjad kõned rikuvad ära head kombed, ütleb Paulus 1 Korin. 15, 33, ja nõnda sama räägib prohwet: „Põgenege Babeli seest ära ja peastke iga mees oma hing, et teie hukka ei saa tema ülekohtu sees!“ (Jerem. 51, 6). Ärgu siis olgu meie seast mitte kellegil kõlwatumat sõbra. Kui meie ka juba omast lastest endid ära salgame ja ei falli ei loomust, ei tema seadust, ega temaga ühendust, kui palju enam peame ära põgenema kõlwatumatest sõbradest, et meil nende poolt kahju ei tuleks kannatada? Kõrwalt inimesed ei waata mitte nõnda meie elu peale, kui selle peale, mis suguses seltskonnas meie liigime. Seda käsin mina naestele ja neitsidele, sest kirjutud on: „Mõutke häid asju kõikide inimeste nähes“ (Roma 12, 17). Kui meie elu oleks ka ehk lõige õiglasem elu olemat, aga kui see on teistele pahandamise teenimiseks, siis kautab tema kõik oma kalli hinna. Aga kuidas see wõib olla, et õige inimese elu on teisele pahanduseks ja eeskütuseks? See tuleb sellest, kui seltsimine kurjade inimestega ei ole maha jäetud, ja see toob kõrwalt nägijatele santi mõtet südamesse; kui meie eneste peale küll ehk loodame, et uskumata rahwaga ühes wõime misgi kahju ei saa sündima, ometigi teeme kahju see läbi teistele. Seda räägin mina ka meestele, naestele, ja neitsidele, jättes seda teie eneste südametunnistuse hooleks läbi katsuda ja tunda, kui palju siit kurjust sünnib. Olgu, et minul ei ole sellest ühtegi halba, ja nõnda sama kellegi teisel, kes minust weel enam täielikum on, ei pane sellest tähele, aga lihtsa südamega wend kannatab kahju sinu edemuse pärast, seepärast peab tähelepanemist pöörama teise nõtruse peale.

Hakkame siis endid nõnda üles pidama, et isegi uskumata rahwas ei wõiks laituft tõsta õiguse abil meie wastu. Ühed on siin maa peal, kes elawad õiglaselt Jumala nime auks, teised see wastu on, kes elawad tema nime teutuseks.

Annaks Issand, et meie seast ei leitaks kedagi, kes Jumala nime teotuseks elaks, vaid, et meie teud hiilgasti nõnda, et Jumal Issa austotud saaks, kes taewas on, ja et ka meie tema auu osalisteks saaksime, mis igawesti jääb!

Halastusest.

Halastus on hea tegude kuninganna, kõige parem kilp ja tugi, wäga ruttu wiib inimest üles taewasse. Suur on halastuse tegu! Seda räägib ka Salomon: „Kallis on see mees, kes tehwa peale halastab!“ Suur ülestennu wägi on halastusel: tema lõhub läbi õhu, tõuseb kõrgemale kuust ja taewa tähtedest, weel kõrgemale päikese kiiredest, ulatab kunni kõige kõrgemasse taewasse, ja sealgi weel tema ei järe seisatama, vaid läib läbi kõik taewad, tungib läbi inglite looridest, ja ülemate inglite feltidest, ja kõige kõrgematest wägedest, jääb üksnes seisatama kuningliku auujärje ette. Sipi seda tundma pühast kirjast, kus räägitakse: „Kornelius, sinu palwed ja sinu annid on tõusnud Jumala ette ühete mälestuseks“ (Ap. teg. 10, 4), ja pane tähele, mis need sõnad tähendawad Jumala ees. Kui sinul ka ehk oleks wäga palju pattusid, aga nõnda kuidas halastus sinu kaitsja on, siis ära kardad: mitte ükski kõrgematest wägedest ei peata, ega ei talista teda; tema nõuab oma wõlga, peab omas käes ise oma käelirja. See on Issandast enesest üteldud, et „kes on seda teinud ühe nendefinaste wähematele, see on seda minule teinud“ (Matt. 25, 40). Olgu sinul teist pattusid teab kui palju, sinu annid kaaluvad neist kõigist rohkem.

Kas sina ei ole kuulnud ewangeliumi tähendamise sõnadest kümnest neitsist, kuidas seal ühedel ei olnud mitte halastust, ehk nemad küll pidaßid neitsi põlwe, ometigi jäid maha wäljaspoole pulma loda. „Oliid“, räägib püha firi, „kümme neitsit, wiis rumalat ja wiis tarka. Tarkadel

oli õli aga rumalatel ei olnud mitte, seepärast nende lambid hakkasid kustuma, siis läksid rumalad tarkade juure ja ütlesid: antke meile õli omaast astjatest". Matt. 25, 1—8. See kohutab mind ja ma punastan ning nutt tikub peale, kui ma kuulen rumalatest neitsidest; ma punastan palgest, et nemad pidid nõnda nimetatud saama, pärast nii suurt püha ja õiget elu, pärast neitsipõlve pidamist, pärast seda kui nemad olid lendanud taemasse ja olid saanud kõrgemate wägede sarnasteks, olid pandud taemaste asjade juure istuma Kristuse Jeesuse sees (Ewef. 2, 6), olid ära kannatanud kõik palawust ja olid ära wõitnud liha himude leeki. Waata nüüd millal neid sai nimetatud rumalateks; ja wäga õige on see: seepärast, et olid teinud teu, mis suur on; wähe poolt said aga ära wõidetud. Ja need rumalad tulid ja ütlesid tarkadele: „Andke meile õli omaast astjatest“, aga need wastasid: „meie ei wõi anda teile, et meie niisama kui teil ei puudu“ (8, 9). Ja nemad tegid seda mitte lõwa südame, ehk kurjuse poolest, et ei annud neile õli, waid kitsa seisukorra ja lühikese aja pärast, seepärast, et peigmees oli oodata. Ja rumalatel olid ka lambid, aga neil ei olnud mitte õli, õli oli ükspäinis tarkadel.

Mis tähendab see õli, ja see neitsi põli? Neitsipõli on „tuli“, ja — armuand — „õli“. Nõnda kuidas tuli kustub lampides, kui ei ole õli juure kallata, nõnda kustub ära neitsipõli, kui ei ole enam halastuse tegu. Andke meile omaast õlist eneste astjate seest, ütlesid rumalad tarkadele. Aga targad kostsid neile: Meie ei wõi teile anda. See jälle oli üteldud mitte kurjuse pärast, waid kartuse pärast, et wast meil ja teil mõlemil puudus ei tuleks, et ka meil, kes tahame sisse minna, kitsas lätte ei tuleks ja meie wäljaspoole pulma koda maha ei jääks. Minge parem ja ostke müüjate käest. Aga kes siis on need õli müüjad? Need on waesed, kes istuwad kiriku ukse ees ja paluwad armuandisid. Aga kui palju eest seda müüdas? Miipalju eest kui ise tahad; hinda ei ole mõistatud, seepärast, et sa waesusega ennast ei

wabandaks; kui palju sinul on, nii palju eest osta. On sinul härg, osta taewas; mitte seepärast, et taewas odaw on, waid seepärast et Issand inimese armastaja on. Kui sull ei ole härga, anna siis klaas külma wett. Kes iial ühe neistfinatistist wähemast joodab karika täie külma weega minu nime pärast, tõesti mina ütlen teile, see ei pea mitte ilma jäema omast palgast (Matt. 10, 42).

See on eesmärgiks meile ostmisest ja taewa müümisest, aga meie ei muretse sellest asjast. Anna paluke leiba ja wõta wastu paradisi; anna ära surelik, wõta wastu suremata; anna wähe, wõta palju; anna kaduw, wõta kadumata. Kui kusgil pool laada peal saaks müüdud odawat kraami ja toidu asju, kas meie jalad ei oleks sinna nobedad jookisma? Kus nüüd on üks kaduw asi, seal näitame nii suurt hoolsust, aga kui asi puutub suremata elusse, seal on laiskus ja hooletus? Anna waesele ja ole ise walt; — tuhanded huuled saawad sinu kaitsemiseks wälja astuma, seepärast, et halastus ise tõuseb üles ja kaitseb sind. — Halastus on hinge wälja ostmine: oled sa oma ihulikud käed pesnud weega, siis pese hinge käed halastusega. Ära wabanda, et sa waene oled. Lest naene elas suure waesuse sees, ja tema wiis oma majasse Elias; waesus ei olnud seal talistuseks, waid ta wõttis prohweeti wastu suure rõõmuga (1 Kun. 17). Wõta sina nõnda suure rõõmuga Sumala sõna wastu. Aga wõib olla, et sina ütled: anna minule Elias, siis tahan teda ka wastu wõtta. Aga mis sa räägid Eliasest; mina saadan sinu juure Kristust ennast, aga sina ei wõta teda wastu; kuidas sina siis Eliast wastu wõtaksid, kui sa teda leiaksid. Kristus on ometigi ise ütelnud „kes seda on ühe nende finaste wähematele teinud, see on seda minule teinud“. Kui keiser kutsuks ühe inimese oma õhtusöögile, ja kui teenrid tema ümber seisawad ja keiser ütleks neile, tänage seda inimest minu eest, tema on mind oma majasse wõtnud kui mina reisi peal olin, ja tehke temale palju head, sest tema on head teinud

minule, kas iga üks ei teeks head temale, kas sõid ei otfi temaga tutmufi, keda keiser on austanud, kas ei wõtaks iga üks ka tema pärast oma raha fulutada, keda aidata kui ta waene on, sest tema on keisri sõber? Kas nägime nüüd keiserliku sõna wäge? Kui nüüd keisri läest, kes ise ka inimene on, niisugune auu wälja läheb, kui palju enam Kristus kõige maailma kuningate ülem (Jlm. 1, 5) sell päewal austab kõige taewa wägede ja pühade inglite ees, kui ta ütleb: See inimene on mind wastu wõtnud oma majasse, ja on mind söötnud ja mind jootnud, kui ma nälgas ja jänus olin, on minule wõga palju head teinud, on mind öömajale wiinud, kui ma teekäija, wõõras ja majaline maa peal olin. Mõttele, misugune suur julgus on sinul siis seal keel inglite hulgas, misugune suur rõõm keel taewa wägede seltsis, keda Kristus ise austab, kes temast ei ole häbenenud inimeste ees (Luka 9, 26). Mõnda suur on halastuse tegu. Armastame teda, sest tema sarnast ei ole teist suuremat, tema läbi saawad ka meie patud maha kustutatud, ja tema peastab meid tahti kohtu alt. Sina ise seisad wait, aga tema koostab sinu eest. Mõnda palju head toob halastus meile, aga meie ikka ei hooli sellest! Anna leiba oma jõudu mööda, kui ei ole leiba, siis anna klaas külma wett, kui ka seda ei ole, siis nuta ühes õnnetumatega, ja sina pärid palga, mis igawene on; sest pall antakse mitte sundimist mööda, waid waba tahtmist tegu mööda.

Manitsus, et peab kirikus käima.

Misugune auu oleks see Jumalale, ja misugune rõõm meile ja kogu meie hingele, kui näeme, et kirik on täis rahwast kokku tulnud Jumala sõna kuulma! Mere-meestel on mureks see, kuidas üle mere rutem wõiks purjutada ja sadamasse jõuda. Meie oleme siin ilmas kui

laew mere laenetes, ühte lugu põhja wajumas elamise tegudes; wedeleme turude peal, wiidame aega kohtukodades ja pureleme siin ja seal nurkas, aga siia tuleme üks, ehk kaks forda aastas. Kas sina ei tea, et Sumal on pannud kirikud linnadesse, nii kui sadamad mere äärtesse, et meie siia tõttaksime elu tormide ja rahwa mäsude eest, ja maitseksime siin waitist rahu mis ülem on kui meel, mõistus. Siin ei ole tarwis karta tormawate laenete liikumist, ei rööwlite peale langemist, ega kurjategijate peale lippumist, ei kanget tuult, ega wihasid metselajaid; sest see sadam on puhas kõigist nendest asjadest; see on waimulik hinge sadam. Ja teie wõite ise seda ütelist tõeks tunnistada. Kui keegi oleks praegu teie seast, kes teeks lahti oma südametunnistuse, siis leiaks tema enese seest suurt rahuliku seisust, ei wiha ei mõlla, ei lihasimu ei leegitse, ei tigeus ei kiusa ega uhkus ei waewa, ega auuahnus ei õeru temal sees, waid kõik need metselajad on waigistatud, sest pühajõna kuulmine on kui oleks Sumala heale hüüdmine, mis tungib läbi kõrwade iga ühe hinge sisse ja matab finni kõik need häbemata himud.

Kuidas ei peaks siis kahju tundma nendest, kellel wõimalik on, ja ei tule mitte üleüldise kõikide „Ema“, koguduse juure kirikusse? Mis suguse ameti wõid sa mulle näidata, mis ülem on sellest? Mis sugune koostäimine peaks olema sellest kasulikum? Ja mis peaks talituseks olema siia kokkutulemiseks? Sina muidugi ütled minule, et waesus on see, mis keelab sind selle armsa kokkutäimise kogudusse tulla. Nendes sõnades ei ole mitte nurgakivi aluseks. Nädalas on seitse päewa, ja need seitse päewa on Sumal jäganud meiega, nõnda, et enesele ei ole wõtnud enam, ja meile ei ole annud wähem, ja ei ole ka teinud pooleks, ei ole enesele wõtnud kolm, ja meile annud kolm, waid sinule on annud kuus päewa ja enesele jätnud ühe. Sina ei taha ka seda ühte päewa termelt temale pühitseda, waid teed, kuidas pühaduse tallajad teewad; nõnda julged sina

selle päewaga teha, pruugib seda warguse wiisil, oma elamise toimetuste tarwis, siis kui see on pühitsetud ja antud püha õpetuse kuulmise tarwis. Aga mis meie räägime terwest päewast? Nõnda luidas Iesknaene armuandi jagas, nõnda tee sina selle päewaga: nõnda luidas tema kaks weeringat õhwririkstiu pani, ja seega Issanda meelepärast tegi, nõnda jaga sina Jumalale kaks tundi, ja sina wiid õnnistuse oma majasse. Aga kui sina ei taha mitte, siis waata, et sinuga õnnetus ei juhtuks selle maailma himude sees roomades; katsu, et sind ilma ei jäeta terve aastase woewanägemisest, waata, et wabest sõit sinu korjandus ei saaks ära rikutud. Jumal ähwardas Juuda rahwast, kui nemad ei hoolinud enam templist: teie wiite oma kotta, aga mina puhun seda ära (Agai 1, 9). Kui sina tuleid meie juure üks kord, ehk kaks korda aastas, siis üttele minule, mis loomaks sind mõib õpetada, ja mis mõib sina siis teada ihust, ehk hingest, suremata elust, taewariigist, nuhtlusest ja pörgust, Jumala piltast lannatusest, ligimesele andeksandmisest, taewa ja maa loomisest, inimese loomisest, inglitest, roojastest waimudest, kurati tulistest nooltest, elu kombedest, dogmadest, õigest usust, ja wale õpetusest? See on ristiiinimesele kõige tarwilisem teada, et wastust mõiksite igauhele anda, kes aru teilt nõuab. Aga teie ei tea sellest kõige wähematgi; tulete siia kofku paar korda aastas ja pealegi weel mõõdamines, pruugiks saanud pühapäewa kombeks, aga mitte südamliku ristiiinimese lohuse pärast. Teie mõllete, et seda mõib kätte saada mõõdamines. Kas ei ole see suur rumalus? See õpetus nõuab suurt tähelepanemist; kuule, mis Kristus ütteleb: Õppige minust, et mina olen tasane, ja südamest alandlik (Matt. 11, 29). ja prohwet ütteleb: Tulge, lapsed kuulge mind, ma tahan teile õpetada Jehowa kartust (L. 34, 12), ja weel: Seiske ja tundke, et mina olen Jumal (L. 46, 11).

Eihahimude surmamisest.

Praegus ei ole mitte ristiinimeste surmamist, aga nüüd on aeg tulnud teist wiisi surmamisest. On üteldud: Surmaae oma liikmed, mis maa peal on! (Kolos. 3, 5). Kustutame ära tiirastuse himu, surmame ära kange wiha, häwitame ära kadepuse, lautame ära tigeuse, annome oma südame ohwriks Jumalale, waata, see on elam ohwer. See ohwer ei lõppe ära tuboga, ei tõuse la laiali suitsuga, ei ole waja selleks puid, ei tuld, ega nuga, nõnda kuidas wanal ajal oli tarwis (1. Mos. 22, 6). Selle tarwis on üks teine nuga ja tuli: — See on Püha Waim. Et sa selle noaga enesele kasu saadaksid, siis lõika oma südamest ära kõik kurjad himud, ropud ihaldamised, ja põleta need ära selle tulega. Kurjad himud on need, mis keelawad Jumala sõna kuulmast ja wastuwõtmast. Diffe kui suureks läinud rikkuse himu ei luba kuulda seda sõna halastusest, nõndasama kadepus poneb õpetuse tee kinni armastusest, ja igauks teine patu himu, kui see on südamesse asunud, teeb teda rumalaks ja kõige hea asja wastaseks. Seepärast häwitame ära kurjad himud; tarwis on üksnes tahta ja kõik saab siis tehtud. Ürge mõtelge, et patu wägi iseenesest nõnda suur on: kõik selle wägi seisab meie hooletuse sees.

Laste kaswatamisest.

Apostel Paulus räägib, et naene saab õntsaks lapse saamises, kui ta jäeb usu ja armastuse ja pühitsemise siise mõistliku meelega. 1 Tim. 2, 15. Paulus räägib sin meile lapse kaswatamisest, et isad ja emad wõiwad lastest hea tegude wilja lõikada, siis kui nemad neid heasti kaswatawad; selle eest ei ole pall mitte wäifene, waid wäga suur on see, neile walmis pandud taewas, sest nemad on Kristusele sõjamehi kaswatanud. Aga kas saab naene õntsaks, kui tema on usmata, Jumala tundmata, ei ole pühitsemist südames, ei mõistlikku meelt peas, waid on täis

roojust ja toorust, kõiksugu halbasi ja kõlmatumaid miisid? Kas tõesti siis laste kasvatamine saadab temale mingit kasu? Kas meie ei ole kindlad see peale, et tema kasvatab neid niisugusteks kui ta ise on. Paulus räägib seda usklikest emast, kes uskus, Jumala kartuses ja heategude sees elab, aga mitte igast ühest naesest, tema on kes saab suurt palka, ja õnnist tasumist. Kuulge seda, teie isad ja emad: tehke lahti oma mõistus, laste kasvatamine ei jäeta teile mitte tasumata. See ei ole mitte tühine asi, oma lapsi pühitseb Jumalale, mis antud on temast enesest. Kui wanemad panewad kindla aluspõhja hoone alla, siis saawad nemad selle eest küll suurt palka; aga kui mitte, siis hooletuse läbi langewad nuhtluse alla. Nõnda kuidas see sündis Geliga. Tema lohus oli oma lapsi manitseb, juhutada, õpetada, — ehk tema ka seda tegi, aga mitte nõnda, kuidas tarwis oli. Tema ei tahtnud wastu nende tahtmist teha, ei tahtnud neid pahondada, ega neile tüliks olla, nende kurja mõtete ja tegude wastu, ja waata see läbi hukkas neid ja ühes ka iseennast (1 Sam. 3).

Kuulge seda, teie isad, kaswatage oma lapsi karistamises ja Issanda manitsemises (Ewef. 6, 4). Ära mõtle, et Jumala sõna kuulmine oleks sinu lapsel üks ülearu asi, sealt kuuleb tema kõige esiteks: „Kusta oma isa ja oma ema! Waata, need sõnad on sinu kasuks juhitud. Ära räägi, et pühakirja kuulmine on üksi muntade asi. „Kas mina wõin teda mungaks teha“, ütled sina. Ei ole waja temal mungaks saada! Kaswata teda tõsiselt ristiniimeseks, see olgu sinu kartus, mure ja hoolsus! Sinu laps tunneb puudust õntsaks saamise õpetusest, karistusest ja Issanda manitsemisest. Kas ei ole see häbi asi, kui meie oma lastele muud kõik lubame, mis kaduw ja ajalik, olgu koolis käia ehk muud mis tarwis läheb, aga Issanda õpetusest et taha meie ühtegi hoolida. Sellepärast meie ise nüüd ütame oma lastest niisugust wilja, nähes neid toored, ropud, sõnakuulmata, wastupanijad, prassijad, waljud, hooplikud ja

suurelised, wiinajoodidud ja hoorapidajad. Ütelge minule, mispärast teie ei võta mitte eesmärgiks wana aja pühastid inimest? Iseäranis teie naesed, peaksite wana aja imelustatest naestet õppima. Du sul laps sündinud, tee la nõnda kuidas Anna, Samueli ema tegi. Tema ei wiitnud mitte aega oma last Jumala templi wiia. Kes on teie seas, kes ei soowiks, et tema poeg oleks niisugune kui Samuel oli? Eks igaüks ei soowiks et tema laps oleks ennem niisugune kui Samuel, kui mõni kuningas wõi keiser? Teie ütlete, kuidas see nõnda võimalik on? Aga kuidas see ei ole võimalik? Sinul on tarwis üksnes soowida ja uskuda teda selle kätte, kes teda niisuguseks wõib teha, ja kes teda wõib selleks teha, see on Jumal. Sellespärast uskus la Anna oma poja nõnda Jumala kätte. Isegi Geli ei olnud mitte osaw selles asjas, et ta Samueli oleks õpetanud ja juhatanud Jumala juure, sest kuidas wõis tema seda teha, kui temal jõudu ei olnud ise oma lapsi õpetada ja elu juhatusi anda? Aga ema usk ja tema suur hoolsus ulatasid seda kõik tegema ja kätte saama. Gümene poeglaps oli temal sündinud ja sellest teadmata las pärast weel saab sündima wõi mitte, tema ei rääkinud mitte: mina ootan, kui mu laps suureks kasvab, siis pühitsen teda Jumalale; mul on temast kahju, las mu laps oma noore ea elupäewadest rõõmu tunda; ma lasen teda oma juures kasvada, ja nooreea elupäewad mööda saata. Anna ei mõtlenud sugugi sellest, tema aga mõtles ainult, kuidas saaks rutem teda Jumalale pühitseda (1 Sam. 1 p.). Kas meil meestel ei ole see küll häbits niisuguse naese targa teu pärast? Tema wiis oma poja Jumala templi, ja ei olnud mitte kahju senna jätta, tema ei püüdnud mitte näidata oma tahtmist, waid otis seda, mis hea oli Jumala meelest. See läbi sai tema ihu ka wiljakandjaks ja tema sünnitas pärast weel teisi lapsi. Kui kauaks meie ilka tahame jääda libalikkudeks inimesteks? Kui kaua tahame roomada maad mööda? Kõik meie elu peab hoolikandmises ise oma hinge ja oma laste pärast

olema, et oma lapsi kasvataksime karistuses, ja Issanda manitsemises. Ei ole mitte nõnda kasulik oma last kõrgest koolitada, mis läbi tema üksi palju raha võib teenida, kui see, et teda õpetada põlgama rikkust, raha ja wara; rikas ei ole mitte see, kes korjab enesele warandust ja palju üle walitseb; rikas on see, kes midagi abjast ei tunne puudust. Ära muretse selle eest, et sinu laps kasvaks kuulsaks ja auhaks, waid kanna hoolt selle eest, et sinu laps maailma auu põlgaks; see teeb teda enam kuulsamaks ja auhavamaks. See on võimalik teha rikastel ja waestel; seda tarkust ei saa mitte ilmlikkude koolmeistrite käest, ega filosoofide mõistuse seest, waid Jumala sõna õpetuse seest. Ära himusta, et sinu laps sin maa peal kuu elama saaks, waid, et tema seal saaks wäärt olema igawest elu pärima. Pane apostli sõnu tähele: „Kaswatage oma lapsi karistomises ja Issanda manitsemises“. Ära püüa teda mitte rüütlik teha, waid õpeta teda targa meele mõistusele. Kui temast rüütel wälja ei tule, sellest ei ole midagi kahju, aga kui temal mõislikku meelt peab ei ole, see teeb suure kahju. Ei maksa kõige kuulsam rüütli nimi, head eluwiihid on waja. Ei maksa teraw mõistus, kui ei ole Jumala kartust. Ei sõnad, waid teud? Ära oma keelt ihu, waid oma hinge puhasta, see wiib sind taewa riiki.

Seda räägin mina, mitte, et ilmlikku õpetust ära keelata, waid et mitte selle külge ennast ei pea siduma. Ära mõtle, et üksi munkade ja nunnadele on elu õpetust tarwis, püha kirja lugemist ja Jumala sõna pidamist. Wäga palju on seal õpetust ka laste tarwis antud, kes maailma elu sisse peawad astuma. Nõnda kuidas laewa peal on tarwis tüürimeest ja aerumeest, nõnda lastele Jumala sõna õpetust. Laew, mis seisab sadamas sülla ääres, sellel ei ole mitte tarwis neid, waid tüürimeest ja aerumeest on sellel laewal tarwis, mis alati merd purjutab. Nõndajama peame ütlemä munga seisusest ja ilmlikust inimesest, esimene seisab kui waikses sadamas, saadab oma elu mööda warjul olles

suurte mere laenete eest, aga see wiimane peab ühtlugu kesk mere peal ujuma tormidest wintsutatud, ja peab seal wõitlema paljudes hädaohtudes.

Palwet.

Kui ma kellegile räägin, palu Jumalat, tee palwet, jookse tema juure palmega, siis wastatakse minule: Ma olen mitu kummend korda palunud, ja ei ole mitte saanud, seda mis ma olen palunud. Ära jäta ennem maha palumist, kunni ei ole saanud seda mis sa palud; palwe ots — on siis, kui kätte saadud mis palutud. Siis jäta järele, kui oled kätte saanud, ehk parem ka siis ära jäta järele, waid ka siis tee ikka palwet. Kui sina ei ole saanud, siis palu, et sa saaksid; ja kui sina oled saanud, siis tõna selle eest, et sa oled saanud. Paljud tulewad kirikusse, loewad tuhanded palwe salmisid ja lähewad wälja niisamasugused, isegi ei tea, mis nemad on rääkinud; nende huuled küll liiguwad, aga kuulmisega ei kuule mitte. Sina isegi ei kuule oma palwet, kuidas sina siis tabaksid, et Jumal sinu palwet kuuleks? Sina ütled: ma olen oma põlwed kummardanud; aga mis sellest kasu, sinu meel ja mõte olid hullumas wäljas; huuled rääkisid küll palwe sõnu, aga mõistus uuris järele sissetulewaid maadest ja põldudest, rendi peale wälja andmisest, rahast ja kauplusest, sõpradest ja selfilistest; kurat on kawal, tema teab, et palwe ajal meie jõuame wäga palju edasi, sellepärast siis sell ajal langeb tema ka meie peale. Sagebasti oleme rahulikult omas woodis, meie ei mõtle seal misgisi asjast; aga kui läheme palwele, siis ilmuvad tuhanded mõtlemised, et ilma palwe wiljata jäeksite. Mõnda minu armsad, teades, et see palwe ajal sünnib, siis astu Kananea naese järele, ehk sina küll mees oled, ometigi käi siis naese järele, ühe nõtra naese järele, kes wõerast suguharust, kes põlatud ja ära lükatud. Sinul ei ole kurjast walmust waawatud tüdart? Aga sul

on patune hing. Mis ütles Kananea naene? Halasta minu peale, sest mu tüdrik waewatalse kurjast waimust waljusti. Nõnda ütle ka sina: halasta minu peale, sest mu hing waewatalse kurjast waimust. Patt on üks suur roojane waim. Kes kurjast waimust waewatalse, see äratab haleduse tundmust meie sees tema wasta, aga patune — põlgust; üks teenib ondesandmist, aga teisel ei ole õigeks mõistmisi. Halasta minu peale! See on lühifene sõna, aga tema leidis inimese armastuse mere; seepärast, et seal kus on halastus, seal on kõik headus. Nõnda sama kui wäljas pool kirikut oled, õhla ja ülle: halasta minu peale! Määgi seda, kui mitte huulte liikumisega, siis õhla südamega ja kaisenda mõistusega: Jumal kuuleb ka neid, kes wait olles palwetawad. Seda tarbeks ei nõuta kohta, ega paika, waid kõige enam südamlik tegemus. Jeremia oli pori aulus ja tõmbas senna oma juure Jumala; Daniel oli lõukoerte aulus, ja Jumalal oli hea meel senna minna tema juure; kolm noortmest olid tule ahjus, ja austades Jumalat, tegid teda eneste wastu halastajaks; rööwel oli risti külges kinni naelatud, ja rist ei wõinud teda teelda ega talistust teha, waid tegi temale paradüüsi lahti; Hiob istus oma mäda sees, ja sai abi Jumala armu läbi; Jonas oli wallastala kõhus, ja Jumal pani teda seal tähele. Kas sa oled tee peal, ehk omas woodis, ehk kus sa italgi oled, seal palu Jumalat. Sina oled Jumala tempel, ära wisi siis kohta ega paika; tarwis on üksnes südamlik seisus. Üks lord oli ees pool meri ja taga Egiptuse wägi ja Moses kesspaigas, kisas koht oli palwe tarwis, aga suur ja lai oli siiski palwe wägi. Moses ei lausunud midagi wälja, aga Jumal ütleb temale: Mis sa mu poole kaisendad. Tema huuled ei rääkinud midagi, waid meele ja mõistusega kaisendas Jumala poole. Nõnda ka sina, kui sa wibale, lohtumäistia, ees seisad, kes on halastavate ja armu heitmata, ahwardab kõige suuremate nuhtlustega sind nuhelda, ehk mõne teise sinust wägewama kurja inimese

ees, kes nõnda sama armuta sinuga ümber läib, siis palu Sumalat, ja sell ajal kui sina palmet teed, jäewad laened tafajeks; lohtumõistja on sinu wastu — sina joolse aga Sumala juure; ülem langeb sinu peale — sina palu appi Issandat. Kas tema on inimene, et sa teda kuhugi poolt otstma peaksid? Sumal on alati ligi. Kui sinul tuleks paluda üht inimest, siis muidugi pead ennem küsima, kas tema on kodus; mis tema teeb, kas tema magab, wõi on ehk misgi ammetis, ja mõni lord juhtub, et sa teener ei wasta. Aga Sumala juures ei ole midagi niisugust asja; kuhu sa iialgi lähed ja hakkad tema poole hüüdma, tema kuuleb sind; ei ammet, ei loht ega wäik, ei sulane ega ümardaja ei wõi sind lahutada Sumalast. Ütle lord; halasta minu peale! ja Sumal saab kohe sinu ligi olema. Kui sa alles weel hüüad, siis tema ütleb: waata siin ma olen! räägib prohwet (Jesaja 58, 9). Oh, see sõna on täis heldust! Tema ei ootagi palwe lõpetust: weel ennem kui sa oled palwe lõpetanud, saad sina juba anni lätte. Halasta minu peale! Hakkame seda pidama, ma palun teid, hakkame Kananea naese wiist järele tegema: Halasta minu peale, sest mu tüttart waewatakse kurjast waimust, nuttes rääkis tema, ja Issand ütleb temale: oh naene! Sinu usk on suur, sulle sündigu nõnda, kui sa tahad. Ja tema tütar sai terveks. Millal? sest samast tunnist. (Matt. 15, 28). Mitte sell ajal, kui tema ema koju tuli, waid weel ennem, tema läks koju, mõtles ikka weel oma tütre haige eest leidwat, aga nüüd leidis teda täieste terveks saanud. Hakkame Sumalat tänama kõige selle eest, kes üksi on wäärt auu ja wäge wastu wõtma ikka ja igawesti Amen.

Armuandidest ja wõõraste wastuwõtmisest.

Hakkame waesid ja teekäijaid wastu wõtma ja näitame nende wastu seda üles, mis meie Issandale enesele näitafime. Kui keegi ühe niisuguse lapsulese wastu wõtab minu

nimel see wõtab mind wastu, ütleb Issand (Matt. 18, 5—6). Mida wähem (seisufest) on sinu wend, seda enam tema näul tuleb Kristus, sest kes wastu wõtab kuulsat inimest, see teeb seda auuabnuse pärast, aga kes wõtab wastu halba inimest, see teeb puhtalt seda Kristuse pärast. Mina olen wõõras olnud ja teie olete mind koristanud, räägib Issand (Matt. 25, 35), ja weel: mis teie iial olete teinud ühele nende finaste wähemate wendade seas, seda olete teie minule teinud (40 s.). Kui meie ligimene on meie wend, siis kui tema ehl küll ei ole Paulus ehl Johannes, waid kui see oleks üks kõige halwem inimene kõikide seas, tema näul tuleb Kristus. Tee oma maja uks lahti ja wõta teda wastu. Kes prohwetit wastu wõtab prohwetit nimel, see saab prohwetit palga (Matt. 10, 41). Siis tähendab, kes Kristuse nimel wastu wõtab, see saab palga kui Kristuse wastu wõtja. Ära lahtle mitte tema tõsiste sõnade pärast, waid usu, sest tema ise on ütelnud, et tema nende näul tuleb. Issand on ka nuhtluse mõistnud neile, kes mitte wastuwõtjad ei ole, ja tasumist neile, kes wastu wõtawad. Mis ja siis teeksid, kui tema ise meid wastu ei wõtaks (ja surjaksid wälja ei lükkaks)! Sina oled mind wastu wõtnud oma majasse, räägib tema, mina wõtan sind wastu oma Isa kuningriiki; sina oled mind nälgijast peastnud; mina peastan sind pattudest; sina käisid mind waatamas kui ma siiani seutud olin, selle eest tahan mina sind sidumata jätta; sina waatasid minu peale, kui ma wõõras ja majaline olin, mina teen sind nüüd taewa kodanikuks; sina andsid mulle leiba, mina annan sinule terve taewariigi, teen sind selle pärijaks ja selle üle walitsejaks. Tulge, räägib tema, ja pärige kuningriik, mis teile on walmistatud (Matt. 25, 34). Ei ole mitte üteldud, wõtte taewa riik, waid pärige, see tähendab, täielikult omandama, kui kuningad temaga walitsema (Jlm 20, 6). Sina tegid minule head salajalt, ütleb Kristus; mina tasun sinule seda awalikult. See mis sina tegid, loen

mina halastuseks, aga minu tasumine võla maks selle eest; see mis sina tegid, nägin mina jalajääd. Mull ei ole nüüd häbis tunnistada sellest kõigi taeva inglite ees. Kui ma halasti, nälgas, wangis ja võõras olin maa peal, siis käisid sina mind vaatamas ja aitamas. Selle eest ei pea sind nüüd mitte saama pörgu heidetud; sina käisid mind katsmas, kui ma haige olin, nüüd ei ole sinul karta ei piina paika, ega karistuse kohta. Oh, tõesti õnnistatud on need lapsed, mis Kristust on teeninud, nende kätel pole ahelaid karta, ja need jalad lähewad tulesti läbi kergesti, mis Kristuse pärast waewa on näinud maa peal. Sina oled teda riidega katnud, ja sind saab selle eest õnne riidega ehitud. Sina olid temaga wangimajas, ja saad ka temaga olema lüngriiks. Ebita siis omale maja, kuhu Kristus võib sisse tulla; üttele: see kammer olgu Kristuse pärast, see maja on antud tema tarbeks. Kui see maja ehk ei ole küll rikas maja, tema ei põlga seda mitte, sest tema ise on waene ja käib poolpalja teeläita näul. Tunneb puudust üksnes õõmajast, anna siis temale ometigi seda ja ära ole nõnda kõwa ilma südamega inimene. Kui ja hoolas oled elamise tegudes, siis ära ole ka hooletu waimulikkudes asjades. Usalda see asi oma kõige truuma teenija hooletaks ja las tema wõtab vastu sinu asemel waeleid, wigasid, pimedaid, jalutumaid. Meie pealtime oma kõige ülematesse tubadesse neid vastu wõtma, aga kui teie seda ei taha, siis ometigi kõige alamasse, kas ehk senna, kus eeslite ase on, ehk seal kus teenrid aset wõtawad, senna wõite ka vastu Kristust, võib olla et see puudub teisse ja et see teid liigutab seda kuuldes. Aga kuidas wõiks olla, kui teie seda ei taha? Mina palun ja manitsen teid, tantle hoolt selle asja pärast. Ja jällegi teie ei taha mitte?

Tehke siis teist wiisi: Meil on palju waeleid mehi ja naesi, tehke enestele seaduseks, et igasse majasse üks waene saaks toimetatud. Las tema olla teile seinaks ja sambaks, tugiks ja kilbits. Kus halastus on, senna ei tohi kurat

tulla, ega ükski teine kuri asi, Katastel, wanritel ja liiva kandmise raamidel on ka omad warjupaigad, aga Kristusel ei ole kohta, kuhu tema oma pea wõiks panna (Matt. 8 20). Abraam kus ise elas, sinna wõttis wastu ka teekäijad ja tema naene oli kui ümardaja asemel teenimas, siis kui nemad nii kui isondate sarnatsed lauas istustwad. Tema ei teadnud, et ta kogemata oli inglid wastuwõtnud; kui tema seda oleks teadnud, siis oleks tema neile kõil annud. Aga meie teame, et Kristust wastu wõtame, ja meie ei näita mitte tema wastu niisugust lahkust, kui Abram näitas teekäijate wastu, mõteldes ka seekord kui inglid tuliwad, et need pidiwad inimesed olema (1 Mos. 18, 3). Aga sina ütled: Nende seas on palju petisi ja walelikusi, ja nemad ei ole tänulikud. Eks sinu palk ei saa seda suurem olema, kui sina neid wastu wõtad Kristuse nime pärast. Kui sa kindel oled, et nemad kõil petised on, siis ära wõta oma majasse. Aga kui sina julge ei ole see peale, mispärast sina siis kohut mõistad ilma wahet pidamata? Misugust õigeks mõistmisi wõime leida, kui meie ka neid seda ei tunne, wastu ei wõta, waid lufutame ussed kinni kõikide eest? Olgu, et sinu maja saaks Kristusele sadama süllaks, kus reisijad laema pealt wõiwad astuda. Hakkame otsema, et kedagi leiaksime ja oma juure wiiksime. Ruttame seda tegema, sest see saab meile kasudega jälle siise tulema. Mina ei käsfi sind mitte tappa nuumwasikat; anna leiba näljasele, riidet palja inimesele, wõmaja teekäijale! (45 kõne Ap. teg. ram.)

Sutsa Augustinuse hinge kõne Jumalaga.

Mina ei ole mitte sind otsinud, — waid sina oled mind otsinud; Ma tänan sind, kes sa mind oled walgustanud!

Kes on sinu sarnane, Iskand Jumal? Kes on sinu pühaduse suuruse sarnane, kes sa imet teed õiguses ja wäga austatud oled kõige mailma sees? wäga hilja olen ma

sind tundma saanud, ja tõsine valgus. Hilja olen ma sind
 tunnud. Suur pimeduse pilv kattis mu silmad kinni ja
 ma ei võinud sind mitte näha, sind õiguse päikest ja tõst
 valgust. Ma pimeduse laas olin pimeduse sisse wajunud ;
 ja ma armastasin pimedust, seepärast, et ei teadnud midagi
 valgusest ; pime olin mina ja armastasin pimedust, ja
 ühest pimedusest läisin ma teise pimeduse sisse. Kes on
 mind sellest pimeduse orust ja surma warju maalt wälja
 wiinud kus sees mina pöörelesin ? Kes on mind läe lõrwale
 wõtnud, ja mind sealt seest wälja saatnud ? Kes on mind
 valgustanud ? Ei ole mina teba otsinud, waid tema on
 mind otsinud. Ei ole mina hüüdnud, waid tema on mind
 hüüdnud. Kes on see ? Sina, Issand minu Jumal oled
 see, sina halastaja ja armuline ja helde Isa ja kõige
 rõõmustamise Jumal oled see ! Sina oled püha Issand
 Jumal, teda ma tunnistan kõigest omaast südamest ja toon
 nüüd tänu sinu püha nimele ! Ei ole ma sind otsinud,
 aga sina oled mind hüüdnud. Sa hüüdsid mind oma püha
 nime läbi ; kui pitse mürinaga andsid ja ülewelt oma
 wägema healega mu jüdametunnistusse ennast teada ja
 ütlesid : saagu valgus ! Siis sai valgus (1 Mos. 1, 3).
 Ja suur valgus tuli maha ning kautas selle pimeduse
 pilwe ära, mis minu silmi kinni kattis ja ma tulin
 nägemise juure ja nägin sinu valgust ja tundsin mu
 Issanda healt, ja ma ütlesin : Tõesti Issand, sina minu
 Jumal oled mind wälja wiinud pimedusest ja oled mind
 wälja saatnud surma warju maalt, ja oled mind kutsunud
 oma imeliku valguse juure. — Ja waata, nüüd mina
 näen. Tänu olgu sinule, minu Jumal ! Sest ma näen
 nüüd. Tänu olgu sinule minu valgustaja ! Mina olen
 ümber pöörnud ja olen nägema saanud pimedust, kus sees
 mina olin, ja seda paksu pimedust, kus sees mina maas
 laamasin, ja ma kohkusin ja warisesin ja ütlesin : oh häda !
 oh häda ! misjuguse pimeduse sees olin mina. Pimeduse
 tiitsin ma valgusels ja valgust tegin pimedusels. Oh

häda! oh häda! misjuguise palju pimeduse sees ma kõndisin ja ei wõinud mitte taewa walgust näha! oh häda! misjuguine minu möödäläinud elu on olnud, kus sees ma ei ole mitte sind, mu Issand tunnud! Ma tänan nüüd sind minu walgustaja, kes sa mind oled sellest ära peastnud, et sa oled mind walgustanud, ja ma olen sind tunda saanud. Wäga hilja olen ma sind tunda saanud, sa tõsine Isa ja Israeli lootus, hilja olen ma sind tunnud, sa igawene tõde. Sina olid walguise sees, aga mina olin pimeduse sees ja ei teadnud mitte sind seepärast, et ei wõinud walgust näha, sest et mul ei olnud sind, ja ilma sinuta ei ole walgust.

Armastusest Jumala wastu.

Hakkame Jumalat armastama kõige enam üle kõige asjade. Ja jätame maha armastuse ajaliku headuste wastu, et armastus Jumala wastu meie sees jäeks puhtaks, ja ei saaks nõrgendatud ja Jumalast ära lahutatud. See rikkus (armastus Jumala wastu) wõib meile anda kõigesugust muud rikkust. Hakkame teda pidama, siis ei saa meie tundma puudust ei ühestigi asjast. Öiged Jumala armastajad, kas wõiwad nemad ilalgi osawõtlikud olla inimlikkudest rõõmudest ja lihalikkudest muredest? Ei, kes endid on ära annud selle armastuse sisse, need ei taha nähagi ajaliku elu tübjust, waid peawad naeruks kõigesugust õnneliku elu seisust, salgawad enestest ära ka igajugust häda ja wiletust, armastusega Jumala külge finni lõidetud, ei näe nemad midagi teist, peale teda üllapäinis, mõttes kujutawad teda igal pool eneste ette, ja lugewad ennast õntsamaks kõikidest. Kui nemad ka ehk oleksid waesuse sees, ehk oleksid autumad, põlatud ja naertud, ehk lõidilute sees, ehk wiletuste ja kõige suuremate hädade sees, siiski saawad nemad lugema ennast weel õnnelikumateks keisritest, teades, et nemad kannatawad seda lühikest raskust ära oma armastatud poolest kes igawese armastusega

on armastanud. Seepärast ka Paulus kes oli igapäew kesk surmahädades, wangihoones ahelates, laemaga merepeal põhja majumas, lõrbetes tühjades paikades, piitsuga oli peksetud ja mitme teiste nuihlustega nuieldud, siiski oli tema ifka rõõmus, kiitis, tänas ja austas Jumalat, ja rääkis: meie kiitleme ka wiletsuste sees Jumala auu lootuse pärast (Roma. 5, 2—3). Küll jälle: Müüd olen ma rõõmus oma kannotamise sees teie east, mis Kristuse wiletsusest alles tulemas on, seda täidan ma peale omas libas tema ihu heaks, mis on kogudus (Kolos. 1, 24). Ja peale selle nimetab tema seda armuanniks, tunnistades ja üteldes: See on meile armust antud, et ei pea mitte üksipäinis tema sisse ustuma, waid ka tema pärast kannotama (Wilib. 1, 29).

Püüame ka meie lätte jaada niisugust waimu seisust ja hakkame rõõmuga ära kannotama lõik hädad mis meie peale langewad. Aga meie wõime neid ära kanda üksnes siis, kui armastame Jumalat, nõnda kuidas prohwet armastab; tema armastust wõime näha tema sõnadest: Otse kui hirm lisendab mee sõjale järele, nõnda lisendab mu hing sinu järele! Mu hingel on janu Jumala järele, elawa Jumala järele; millal tulen ma jenna, kus ma Jumala palge ette saan? (L. 1. 42 2—3). Prohwet ei ütelnud mitte: Minu hing on armastanud elawat Jumalat, waid näitab wälja täielikumalt oma südame igatsemist, nimetab armastuse janust, näidates meile oma armastuse täiust tema leegitsemust ja ühesugust seisust. Sest nõnda kuidas janutajad tunnewad janu mitte üks päew ehk mõned päewad waid lõik oma elu aeg, seepärast, et loomus sunnib neid selle nõudmisele, nõnda sama see õnnis mees ja lõik pühad ei olnud mitte ainult üks päew selles tundmises, et Jumala järele janutasid, ei ka mitte kaks ehk kolm päewa, — nõnda kuidas paljud on inimeste seas, waid ühtlugu ja igapäew janutasid nemad Jumala järele ja ifka rohlem, ja rohlem kaswas nende armastus suuremaks, tugewamaks ja lindlamaks Jumala vastu. Sellest rääkides ütleb

prohwet: Mu hingel on janu elawa Jumala järele. Siin tahab tema seletada ja näidata armastuse märki, kuidas peab Jumalat armastama. Seda näitas tema järgmiste sõnadega: mu hing januab Jumala järele, ja weel juure lisades: elawa Jumala järele. Tema nii kui peaks hüüdma ja kõiki kutsuma selle armastuse juure, kes ajaliku elu asjade külge kinni on sidunud ennast: Mis pärast teie mõistmata wiisil petta lasete ennast oma surelikkude ihude läbi? Miks joofsete hea ja terge elu järele? kuidas ei taha teie Jumalat armastada. Misgi asi ajalikust ei jäe mitte igawesti, kõik see on kui rohi ja kõik tema headus kui diele wälja peal (Jesaja 40, 6). Kõik see kaub ära ja läheb mööda kui aur mis ära kaub, see kõik on tühisem warjust, petisem unenäust, närtisib ära rutem kui fewadine roostis; üks jätab meid maha ühes meie ajaliku eluga, aga teine läheb weel warem hukka kui ise ihulikult ära kustume. Nende asjade üle walitsedes ei ole mitte misgit rõõmust lootust, seda maailma pruukides tuleb ots kätte ja need otsad on wäga rutulised. Aga Jumala sees ei ole midagi selle sarnast; tema elab ja jäeb igawesti, ei tema juures ei ole misgi muutust ega wabetamise warju. Seepärast jätame maha ajaliku, selle rutusti mööda minewiku, armastame igawest, mis ikka jäeb.

Kes Jumalat armastab, see ei saa ilmasgi häbi sisse ja temalt ei wõi ilmalgi ära wõetud saada seda, keda tema armastab. Kes armastab rikkust, see peab surma ligi astumises, ehk weel warem juba lahkuma oma armsamast ja kõigist peab lahkuma igawesti, mis tema on maa peal armastanud. Nõnda sama saab ka lugu olema nendega, kes armastawad ilmlitku auu. Ka ihulik iludus lõppeb sagedasti ära weel palju rutem, kui need ülewel nimetud tähtsamad asjad. Üleüldse kõik elamine on lühikene ja rutusti mööda minem, umbest, et tema algab ja ilmub, siis kobe kaub ära. Aga armastus waimulikluse asjade wastu ei ole mitte niisugune: tema elab, ja õitseb ja haljendab üht lugu, ei

tea tema wanabusest, ei ole temal muutust ega wabetamise warju, ei tunne tema hirmu ilma teadmata tulewuse sisse astuda. Kes on teda kätte saanud, neile toob tema juba siin kasu, ja piirab neid ümber igasi küljest ja ka siit ära minnes ei jäta neid mitte maha, waid ühes nendega läheb senna, on neile saatjaks, ja see ilmub nende juures weel enam hiilgawamalt kui taewa tähed sell tulewal päewal.

Ärge siis wõlke maailma armastada ja selle üle imetleda, hakkame igawest elu armastama, sellest jutustama ja selle üle imetlema. Kui meie saame ühtlugu mõtlema tulewatest headustest ja hakkame järele uurima taewariigi asjadest, kus surma ei ole, kus elu on igawene, kus inglitega on püha pidamine, Kristusega alati elamine, auu mis mööda minemata, elu mis wiletsustest wõõras ja tundmata; kui kõik seda meele tuletame, et ka filmapijarad, teutamised ja sajatamised, surm ja kurbus, raskus ja wanadus, haigused ja nõrused, waesus ja wale leel, lese põli, patu wägi, hukkamõistmine ja karistamine, piin ja waem, üleüldse kõik mis ajalikus elus on kurblik ja murelik, sellel ei ole kohta teises elus, waid selle wasta seal on rahu, alondus, heldus, rõõm, auu, walgus ja muud headused, mida sõnaga ei ole wõimalik üleskirjutada; ärgu siis pettu meid misgi see, mis olewik ja ajalik, siis wõime meie ka prohwetit wiisil ütelda: millal tulen ma senna kus ma Jumala palge ette saan? Niisuguses waimu seisuses ei lange meie mitte uhluse sisse oma elamise õnne sees ja ka nukker meel ei wõi aset leida meie elu õnnetuste sees, ei kadewus, ega auuahnus ei wõi meie üle walitseda (tõne L. I. 42 p.).

